
ALUEELLINEN LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTIKERTOMUS

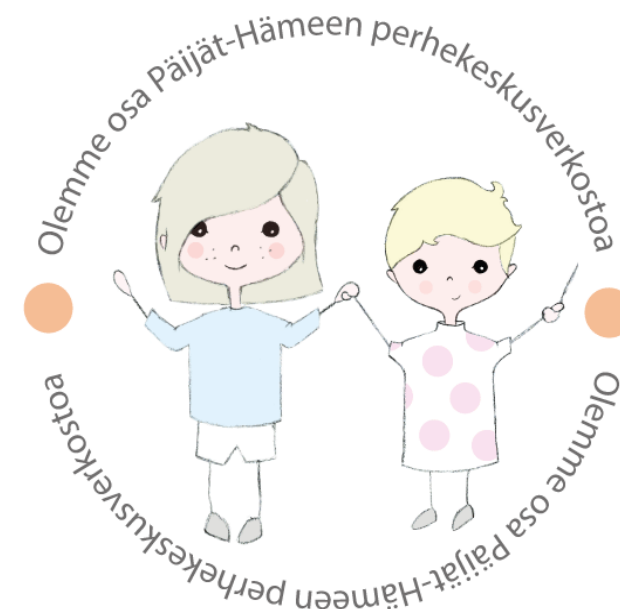
2022–2025

Asikkala
Hartola
Heinola

Hollola
Iitti
Kärkölä

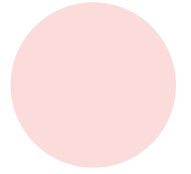
Lahti
Orimattila

Padasjoki
Sysmä

Päijät-Hämeen
hyvinvointialue

Sisältö

1	LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTISUUNNITELMAN KÄRJET.....	3
2	JOHDANTO.....	4
3	HYVINVOINNIN TILA V. 2025.....	5
4	KÄRKI 1. - OSALLISUUS JA YHTEISÖLLISYYS	7
6	KÄRKI 2. - MIELEN HYVINVOINTI	11
7	KÄRKI 3. - ARJEN TURVALLISUUS	14
8	KÄRKI 4. - TERVEELLISET ELINTAVAT	18
9	LÄPILEIKKAAVAT TOIMINTAPERIAATTEET.....	22
10	PALVELUJA LAPSIPERHEILLE.....	23
11	HUOMIOITAVA SUUNNITELMASSA 2025 - 2029.....	24

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman kärjet

Osallisuus ja yhteisöllisyys

Osallisuus ymmärretään koko elämää koskevana käsitteenä, johon kuuluu osallistumisen ja mielipiteen ilmaisun lisäksi oman elämän hallinta ja yhteisöllisyys.

Mielen hyvinvointi

Lasten ja nuorten mielen hyvinvointia ylläpitää perheen toimiva arki ja sujuvat peruspalvelut. Tukea saadaan matalalla kynnyksellä varhaisessa vaiheessa.

Arjen turvallisuus

Välittävät ja läsnäolevat aikuiset turvallisissa ja terveellisissä ympäristöissä tukevat lasten ja nuorten hyvää arkea.

Terveelliset elintavat

Jokaisella lapsella, nuorella ja perheellä on keinoja, taitoja ja tietoa tehdä terveellisiä ja kestäviä valintoja arjessaan.

Läpileikkaavat toimintaperiaatteet:

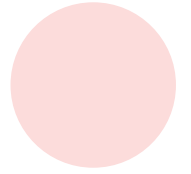
YHDENVERTAISUUS - KUMPPANUUS - OIKEA-AIKAISUUS

**Lapsen oikeuksiin
ja tietoon perustuva
toimintakulttuuri.**

Johdanto

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on lastensuojelulain mukainen asiakirja, jolla ohjataan lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi tehtävää yhteistä työtä alueellamme. Läpileikkaavina periaatteina ovat yhdenvertaisuus, kumppanuus ja oikea-aikaisuus.

Kumppanuudella tarkoitamme luottamukseen ja toisen kunnioittamiseen perustuvaa yhteistyötä, avointa viestintää ja yhdessä oppimista. Yhteisesti jaetuilla kärjillä ja toimintaperiaatteilla **vahvistamme lapsen oikeuksiin ja tietoon perustuvan toimintakulttuurin toteutumista alueellamme.**

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman kärjet ovat osallisuus ja yhteisöllisyys, mielen hyvinvointi, arjen turvallisuus ja terveelliset elintavat.

Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymän yhtymäkokous on joulukuussa 2021 hyväksynyt alueellisen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman vuosille 2022 – 2025. Alueellinen Lape-yhteistyöryhmä seuraa suunnitelman tavoitteiden toteutumista. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin tilasta, kehitymisestä ja suunnitelman toteutumisesta raportoidaan vuosittain kunnille ja hyvinvointialueella mm. Lapsiperhepalvelujen tilannekatsauksen muodossa, sekä kuntakohtaisissa Lape-tapaamisissa.

Tähän raporttiin on kirjattu tavoitteiden alla olevien toimenpiteiden toteutuminen vuosilta 2022 - 2025. Alueellinen lasten ja nuorten hyvinvointikertomus on liitteenä hyvinvointialueen HYTE-kertomuksessa.

Lisätietoja:

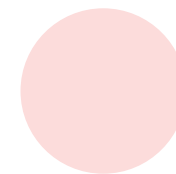
Eija Kallio

Tulosaluejohtaja, lapsiperhepalvelut

Päijät-Hämeen hyvinvointialue

Hyvinvoinnin tila 2025

Päijät-Hämeessä lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointia heikentävät erityisesti osallisuuden puute, mielenterveyden haasteet, taloudellinen epävarmuus sekä eriarvoistumiskehitys. Nuorille iloa tuovat erityisesti perhe, harrastukset ja luonto.

Koulukiusaaminen, yksinäisyys sekä seksuaalinen häirintä olivat vuoden 2023 Kouluterveyskyselyssä lisääntyneet kaikissa ikäryhmissä ja 8.–9.-luokkalaisten kokemus osallisuudesta oli heikentynyt. Tytöt kokivat enemmän ahdistusta, henkistä väkivaltaa ja kuormittuneisuutta, kun taas pojilla oli enemmän fyysisen uhan, päihteiden käytön ja rahapelaamisen kokemuksia. Lasten seksuaalisten hyväksikäyttörakosten määrä oli sen sijaan laskenut vuoden aikana.

Talouden kiristymisen näkyy arjessa: osa lapsista joutuu jättämään harrastuksia väliin, ja yhä useampi perhe tinkii ruuasta, lääkkeistä tai asumisesta. Mielenterveyspalveluihin pääsy on vaikeaa, ja koulunkäyntiongelmien määrä on lisääntynyt – osa koulupudokkaista ei käy koulua lainkaan.

Liikunta vähenee, aamupala jää usein väliin, ruutuajan hallinta on monissa perheissä haaste, ja pelaaminen voi olla oire pahoinvoinnista.

Fyysinen toimintakyky on erityisesti yläkoululaisilla heikentynyt. Huumeekokeilut, sähkötupakan käyttö ja nikotiinipussit ovat yleistyneet. Vieraskieliset perheet kohtaavat esteitä palveluissa, ja digipalvelujen yleistymisen uhkaa syrjäyttää ne, joilla ei ole osaamista tai välineitä.

Päijät-Hämeessä on nähtävissä myös myönteisiä kehityskulkuja lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvoinnissa. Vuoden 2023 Kouluterveyskyselyn mukaan lukiolaisten kokemus osallisuudesta ja vaikuttamismahdollisuuksista oli parantunut, ja yksinäisyyden kokemus vähentynyt useimmissa vastaajaryhmissä.

Myönteistä kehitystä osoitti myös se, että raittius oli lisääntynyt ja tupakkatuotteiden käyttö sekä humalahakuinen juominen vähentyneet etenkin tyttöillä. Unen laatu oli parantunut erityisesti yläkoulupoikien keskuudessa, ja koululounaan syöminen yleistynyt. 5.-luokkalaisten fyysinen toimintakyky oli kohentunut, ja yhä useampi nuori koki voivansa keskustella koulussa mieltä painavista asioista. Avunsaanti koulukuraattorilta oli parantunut tyttöjen kokemusten mukaan.

Lastensuojeluilmoitusten ja –hakemusten määrä on kasvanut. Vuonna 2024 niitä tuli 8,5 % enemmän kuin v. 2023. Tehtyjen havaintojen perusteella lastensuojeluilmoituksista nousevat perheiden tilanteet ovat vaikeutuneet ja pääsy muiden palvelujen piiriin on haasteellista. Tämä näkyy esim. valmistuneiden palvelutarpeen arviointien määrässä, joita valmistui v. 2024 22 % enemmän kuin v. 2023. Lastensuojeluilmoitusten ensisijaisina syykoodeina ovat kasvatuksesta vastaavan päihteiden käyttö ja psyykinen terveydentila, lapsen käyttäytyminen, sekä koulunkäynnin laiminlyönti.

Lasten ja nuorten mielenterveyspalvelujen kehittäminen on jatkunut. Kiireettömän hoidon ja tuen porrastusmalli on otettu käyttöön 1.10.2024. Hoidon tarpeen arviointi tapahtuu perustasolla (esim. Koulu- ja opiskeluterveydenhuolto, sote-keskus) ja tarvittaessa hoidolliselle käynnille varataan aika alaikäisten mielenterveyspalveluihin. Nepsy-palvelupolku on kuvattu.

Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin vahvistamista tehty tiiviissä yhteistyössä hyvinvointiyhtymän (nyk. hyvinvointialue), kuntien, järjestöjen ja seurakuntien kanssa Lape-hengen mukaisesti kauden 2022-2025 aikana. Merkittävänä apuna ja tukena ovat olleet useat Tulevaisuuden Sote-keskus -hankkeen kehittäjä- asiantuntijat.

Palvelujen tarve on kasvanut

Sosiaali- ja terveyspalvelujen näkökulmasta lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnissa on tapahtunut muutosta huonompaan suuntaan. Erityisesti nuorten ahdistuneisuuden ja masennuksen oireet, samoin kuin itsetuhoisuus ja syömishäiriöt ovat lisääntyneet.

Pienten lasten kohdalla näkyy aggressiivisuutta ja tunteiden säätelyn vaikeutta. Tarve vanhempien tukemiselle ja opastamiselle heidän hoito- ja kasvatustehtävässään on kasvanut. Haasteena joidenkin perheiden kohdalla näyttäytyy haluttomuus ottaa palveluja vastaan, kun perheen näkemys omasta toiminnasta ja kyvystä olla vanhempi poikkeaa työntekijän näkemyksestä.

Ilmiönä näkyvät lasten ja erityisesti nuorten rajaton toiminta, väkivaltaisuus ja kouluakäymättömyys. Em. muutokset ja ilmiöt näkyvät palvelutarpeiden kasvuna. Lastensuojeluilmoitusten määrä on kasvanut, samoin alaikäisten mielenterveys- ja perheneuvolapalvelujen asiakasmäärät.

OSALLISUUS JA YHTEISÖLLISYYS

"Osallisuus ymmärretään koko elämää koskevana käsitteenä, johon kuuluu osallistumisen ja mielipiteen ilmaisun lisäksi oman elämän hallinta ja yhteisöllisyys."

Näin teimme vuosina 2022-2025

1/3

Tavoite - Nuorten kiinnittyminen koulutukseen, työhön ja yhteisöihin vahvistuu.

Toimenpide A) Toteutamme oppivelvollisuuden laajenemisen alueella hyvin.

- Oppivelvollisuuden laajentamiseen liittyviä asioita käsiteltiin säännöllisesti
- Oppivelvollisuuden laajentaminen sujui hyvin
- Nuoria saatiin sijoitettua hyvin oppilaitoksiin

Vastuu: Seudullinen sivistystoimenjohtajien ryhmä

Toimenpide B) Varmistamme erityistä tukea tarvitsevien lasten ja nuorten osallisuuden yksilöllisen ja yhteisöllisen tuen keinoin.

- Ammattilaisia koulutettiin erityistä tukea tarvitsevien lasten huomioimiseen
- Koululvalmentajien, nuorisotyöntekijöiden ja yhteisökoordinaattorien kautta tarjottiin tukea
- Erityisen tuen integraatiota tuettiin opetus- ja kasvatuspalveluissa
- Lapsiperhepalvelut ja vammaispalvelut osallistuivat työryhmään, jonka tarkoituksena oli kehittää erityistä tukea tarvitsevien lasten oikeuksia sekä erityislapsiperheiden hyvinvointia
- Opiskeluhoitoryhmien sekä opiskeluhoollon ohjausryhmien työtä ja tehtäviä yhtenäistettiin eri kunnissa ja hyvinvointialueella

Vastuu: LAPE-yhteistyöryhmä / Alueellinen opiskeluhoollon yhteistyöryhmä (OOOT)

Toimenpide C) Varmistamme myös haja-asutusalueiden lasten ja nuorten mahdollisuudet osallisuuteen.

- Harrastamisen Suomen mallia toteutettiin eri kunnissa ja harrastamista tuettiin kuljetusjärjestelyin
- Harrastustoimintaa integroitiin joissain kouluissa koulupäivään, harrastamisen mahdollistamiseksi tarjottiin taloudellista tukea
- Jalkautuvalla toiminnalla tavoitettiin nuoria
- Digitaaliset työskentelytavat olivat käytössä: mm. Omaperhe.fi kehitettiin ja avattiin osana RRP-hanketta, Mielenterveystalon ohjelmia hyödynnettiin ja chat-palvelua tarjottiin
- Erilaisia toimenpiteitä toteutettiin laajasti alueen eri osissa, kuten kouluissa, harrastusmahdollisuuksissa ja nuorisopalveluissa.

Vastuu: Kuntien LAPE-ryhmät

Näin teimme vuosina 2022-2025

2/3

Tavoite - Lapset, nuoret ja perheet ajatuksineen ja kokemuksineen tulevat kuulluksi ja nähdyksi.

Toimenpide A) Kehitämme ja toimimme yhdessä lasten, nuorten ja perheiden kanssa arvostavalla työotteella.

- Osallistavaan päätöksentekokulttuuriin oli pyrkimystä – kuntien asukkaiden tosiasiallinen osallistuminen on vielä liian vähäistä
- Päivittäisten vuorovaikutteisten kohtaamisten merkitystä korostettiin ammattilaisten kohtaamisissa

Vastuu: Kuntien LAPE-ryhmät

Toimenpide B) Mahdollistamme lasten, nuorten ja perheiden arkiympäristöissä monipuolisia matalan kynnyksen keinoja osallistua ja tulla kuulluksi.

- Toiveita kartoitettiin esimerkiksi lapsiparlamenttien, oppilaskuntien ja nuorisovaltuustojen kautta, arjen kohtaamisissa sekä teemailloissa, tapahtumissa ja kyselyin
- Hyvinvointialueen nuorisovaltuusto perustettiin
- Vanhempainseminaarit olivat osa koulun ja kodin yhteistyötä
- SKY-hankkeen kautta laajennettiin skidialogien käyttöä maakuntaan

Vastuu: Kuntien LAPE-ryhmät

Toimenpide C) Otamme lapset ja nuoret päätöksen teossa aidosti huomioon.

- Lapset ja nuoret olivat kunnissa mukana suunnittelemassa ja toteuttamassa toimintaa
- Hyvinvointialueella tehtiin ilmiöbudjetointi lasten ja nuorten mielen hyvinvoinnin edistämiseksi
- Hyvinvointialueen nuorisovaltuustolle osoitettiin oma budjetti

Vastuu: LAPE-yhteistyöryhmä

Näin teimme vuosina 2022-2025

3/3

Tavoite - Nuorten kiinnittyminen koulutukseen, työhön ja yhteisöihin vahvistuu.

Toimenpide A) Yksinäisyyden kokemuksiin ja kuulumattomuuden tunteisiin lapsille, nuorille ja perheille on tarjolla vertaisyhteisöjen ja ammattilaisten tukea ja apua.

- Lapsille ja nuorille tarjottiin vertaisryhmä- ja ryhmäytymistoimintaa sekä tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoittelua
- Kohtaamispaikkatoimintaa järjestettiin eri kunnissa
- Ammattilaiset tarjosivat tukea yksilötyön muodossa

Vastuu: Perhekeskusverkosto ja sen kohtaamispaikat

Toimenpide B) Varmistamme, että jokaisella on mahdollisuus löytää kavereita.

- Vaikuttavista, myös sosiaalisia taitoja ja suhteita vahvistavista menetelmistä kuntien käytössä oli yleisimmin KiVa-koulu (10 kuntaa) ja Huomaa hyvä (8 kuntaa), Neuvokas perhe (7 kuntaa) ja Piki-toimintamalli (6 kuntaa)
- Muita käytössä olevia vaikuttavia menetelmiä olivat esimerkiksi Friends, Lions Quest, Verso, MiniVerso, Mielenterveyden ensiapu 2 ja IceHearts.

Vastuu: Perhekeskusverkoston kaikki toimijat

Toimenpide C) Tarjoamme mahdollisuuksia ilmaisiin harrastuksiin.

- Harrastamisen Suomen malli oli käytössä useimmissa kunnista
- Kuntien tiloja annettiin laajasti harrastustoiminnan käyttöön maksutta

Vastuu: Kunnat

MIELEN HYVINVOINTI

"Lasten ja nuorten mielen
hyvinvointia ylläpitää
perheen toimiva
arki ja sujuvat peruspalvelut.
Tukea saadaan matalalla
kynnyksellä varhaisessa
vaiheessa."

Näin teimme vuosina 2022-2025

1/2

Tavoite - Jokainen lapsi ja nuori tulee kohdatuksi ja läheltä löytyy turvallinen ja luotettava aikuinen, jonka puoleen voi kääntyä.

Toimenpide A) Lasten, nuorten ja perheiden kasvuympäristöissä tervehdimme jokaista ja kaikki tulevat kohdatuksi arjessa.

- Kohtaamistaitojen tärkeyttä ylläpidettiin keskusteluissa ja vahvistettiin erilaisin menetelmin

Vastuu: Perhekeskusverkoston kaikki toimijat

Toimenpide B) Vahvistamme lapsia ja nuoria arjessaan kohtaavien ammattilaisten kohtaamistaitoja.

- Tunnetaitokoulutuksia järjestettiin ammattilaisille
- Kohtaamistaitoluento järjestettiin ammattilaisille maakunnallisessa lape-seminaarissa
- SKY-hankkeessa järjestettiin tunne- ja vuorovaikutustaitojen koulutuksia opetusalan ammattilaisille

Vastuu: LAPE-yhteistyöryhmä

Toimenpide C) Tarjoamme tukea vanhemmille varhaisessa vaiheessa.

- Vanhemmuuden elämänkaaren ja lapsen elämänkaaren eri vaiheisiin tarjottiin ryhmätoimintaa ja tukea

Vastuu: Perhekeskusverkosto

Näin teimme vuosina 2022-2025

2/2

Tavoite - Alueella on saatavilla riittävästi ennalta ehkäisevää tukea, matalan kynnyksen palveluita ja toimiva polku vahvemman tuen piiriin.

Toimenpide A) Varmistamme mielen hyvinvointia ylläpitävien palveluiden ja tuen monikanavaisen (sis. sähköiset palvelut) saatavuuden.

- Alueellisten Mielenterveystalon koordinaattorien ja interventiokoorinaattorin kanssa jalkautettiin sähköisiä omahoito-ohjelmia ja ohjattuja omahoito-ohjelmia
- Lasten ja nuorten mielenterveyspalveluita kehitettiin; kiireettömän hoidon ja tuen porrastusmalli, konsultaatiomalli, sairaanhoitajan vastaanottoja osassa alueen yläkouluja.
- Alueella oli käytössä nuorten Onks tää normaalia – chat, vastaajina olivat paikalliset ammattilaiset
- Nuorten (13–17-vuotiaan) masennuksen, ahdistuksen ja unettomuuden omahoito-ohjelmiin ja ohjattuun omahoitoon koulutettiin opiskeluhuoltopalveluiden ja Arjen tuen palveluiden henkilöstöä

Vastuu: Hyvinvointialue

Toimenpide B) Luomme arjen nepsytuen mallin ja varmistamme vanhemmuuden tuen varhaisessa vaiheessa.

- Nepsy-palvelupolun mallintamista tehtiin monialaisesti syksyn 2023 aikana osana Tulevaisuuden sote-keskus –hanketta
- Lasten ohjattua omahoitoa lapsen ahdistuneisuuden, haastavan käytöksen sekä nepsy-piirteiden omahoito-ohjelmiin liittyen koulutettiin opiskeluhuoltopalveluihin ja Arjen tuen palveluihin
- Pikkulasten ohjattua omahoitoa unihaasteisiin, syömispulmiin, haastavaan käytökseen sekä lapsen ja vanhemman vuorovaikutuksen tukemiseen liittyen koulutettiin Arjen tuen perheohjaajille ja lastenneuvolaan.

Vastuu: Perhekeskuksen johtotiimi

Toimenpide C) Lisäämme tietoa ahdistuneisuuden ja psyykkisten oireiden tunnistamiseksi.

- Kunnissa lisättiin tietoa verkostoissa ja teemaviestinnässä
- Muutamissa kunnissa lisättiin erityisesti opetus- ja kasvatushenkilöstön osaamista mielen hyvinvointiin liittyen
- Lapsi- ja perhekeskeinen monitoimijainen asiakastyö –koulutus järjestettiin lapsiperhepalveluille ja kuntoutukselle
- Nuorten (13–17-vuotiaan) masennuksen, ahdistuksen ja unettomuuden omahoito-ohjelmiin ja ohjattuun omahoitoon koulutettiin opiskeluhuoltopalveluiden ja Arjen tuen palveluiden henkilöstöä

Vastuu: LAPE-yhteistyöryhmä

ARJEN TURVALLISUUS

" Välttävät ja läsnäolevat
aikuiset turvallisissa ja
terveellisissä
ympäristöissä tukevat
lasten ja nuorten
hyvää arkea."

Näin teimme vuosina 2022-2025

1/3

Tavoite - Jokaisella lapsella ja nuorella on turvallinen kasvuympäristö, jossa ketään ei kiusata.

Toimenpide A) Varmistamme kiusaamista ehkäisevän toiminnan jatkuvuuden varhaiskasvatuksesta kouluun.

- Tunne-, vuorovaikutus ja kaveritaitojen menetelmiä oli laajasti käytössä

Vastuu: Kuntien LAPE-ryhmät

Toimenpide B) Tuemme ja rohkaisemme lasten ja nuorten omaa yhteisöllistä puuttumista kiusaamiseen.

- Tunne- ja kaveritaitoja harjoiteltiin osana koulun ja varhaiskasvatuksen arkea
- Ryhmäytämisen menetelmiä käytettiin arjessa ja lisäksi monissa kunnissa järjestettiin monialaisia ryhmäytymispäiviä nivelvaiheissa
- Koulunuorisotyön resurssia osoitettiin yhteisön vahvistamiseen
- Sky-hankkeessa kehitettiin kouluyhteisöön sitouttavaa toimintaa

Vastuu: Kuntien LAPE-ryhmät

Toimenpide C) Vahvistamme lasten ja nuorten sosiaalisen median turvataitoja.

- Media- ja turvataitokasvatukseen liittyvät materiaalit olivat käytössä varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa
- Tietoa ja materiaalia jaettiin vanhemmille
- Someturva-sovellus on käytössä joissakin kunnissa

Vastuu: Kuntien LAPE-ryhmät

Näin teimme vuosina 2022-2025

2/3

Tavoite - Tieto, palvelut ja tuen mahdollisuudet ovat lasten, nuorten ja perheiden sekä eri toimijoiden tiedossa ja saatavilla.

Toimenpide A) Varmistamme kohtaamispaikkojen, vertaisryhmien, kerhojen ja harrastetoiminnan kattavuuden ja näkyvyyden.

- Toimintaa mainostettiin eri alustoilla, esimerkiksi Wilma, verkkosivut, some ja esitteet
- Verkostomaisen perhekeskuksen palveluita koottiin yhteen eri tavoin esimerkiksi perhekeskusmanuaalin avulla ja tuotiin eri toimijoille ja perheille tietoa palveluista
- Omaperhe.fi sivusto otettiin käyttöön

Vastuu: Perhekeskusverkosto

Toimenpide B) Viemme lasten, nuorten ja perheiden parissa toimivien tietoon väkivaltaisuuden tunnusmerkit sekä tuen piiriin saattamisen keinot.

- Ilmiöstä ja siihen liittyvistä koulutuksista viestittiin
- Kunnissa vietiin osana perustyötä ja ammattilaisten verkostoissa tietoon lasten, nuorten ja perheiden parissa toimivien tietoon väkivaltaisuuden tunnusmerkit ja tuen piiriin saattamisen keinot ja monessa kunnassa niistä viestittiin kuntalaisille
- Lapsen kaltoinkohtelun tunnistamisen ohje päivitettiin

Vastuu: LAPE-yhteistyöryhmä

Toimenpide C) Tunnistamme kotiin vietävän tuen tarpeen ja ohjaus tuen piiriin on tiedossa ja selkeä.

- Varhaisen tuen perheohjaus hyvinvointialueen arjen tuen palveluissa toimii matalan kynnyksen palveluna
- Perhekeskustiimi-toimintamallia pilotoitiin, sen avulla tarkastellaan monialaisessa yhteistyössä yhdessä perheen kanssa perheen kokonaistilannetta ja etsitään yhdessä ratkaisuja

Vastuu: Perhekeskusverkosto / kuntien LAPE-ryhmät

Näin teimme vuosina 2022-2025

3/3

Tavoite - Lapset ja nuoret on asetettu etusijalle koronakriisin jälkihoidossa.

Toimenpide A) Kohdennamme toimintaa erityisesti heikommassa asemassa oleviin lapsiin, nuoriin ja perheisiin.

- Järjestettiin tapahtumia, johon kaikilla mahdollisuus osallistua
- Harrastamisen Suomen -malli oli laajasti käytössä alueella
- Ukrainan pakolaisia tuettiin (ryhmätoiminta, tarvikekeräys, asuttaminen)

Vastuu: Perhekeskusverkosto

Toimenpide B) Varmistamme, että lasten ja nuorten arjessa on riittävästi läsnäolevia aikuisia.

- Koulunuorisotyö vakiinnutti paikkaansa osana koulun arkea
- Aktiivinen nuorisotyö tavoitti nuoria koronavuosia enemmän, toimintamuotoina mm. etsivä nuorisotyö, talotyö, jalkautuvat työmuodot
- Sektorirajat ylittävää yhteistyötä tehtiin matalalla kynnyksellä

Vastuu: Perhekeskusverkosto / (Nuorisopalvelut / Kolmas sektori)

Toimenpide C) Toteutamme yksilöllisiä palvelupolkuja tuen tarpeessa oleville lapsille ja nuorille.

- Eri teemojen ja tarpeiden ympärillä olevaa ryhmätoimintaa järjestettiin (esimerkiksi tunne- ja vuorovaikutustaidot, maahanmuuttajat)
- Hyvinvointialueella muotoiltiin palvelupolkuja ja niille määriteltiin paikka paikat-sote.fi-sivustolle. Monipalvelupolku, raskaudenkeskeytyspolku ja seksitautien testauksen ja hoidon polku valmistuivat
- Monialaisen tuen tiimimalli (perhekeskustiimi-toimintamalli) valmistui osana TulSote-hanketta. Mallintamista tehtiin monialaisesti
- Kouluissa pidettiin monialaisia asiantuntijaryhmiä ja yhteisöllisen työn määrä lisääntyi

Vastuu: Perhekeskusverkosto

TERVEELLISET ELINTAVAT

"Jokaisella lapsella, nuorella
ja perheellä on keinoja,
taitoja ja tietoa tehdä
terveellisiä ja kestäviä
valintoja arjessaan."

Näin teimme vuosina 2022-2025

1/3

Tavoite - Lasten ja nuorten huumekokeilut ja käyttö alueella vähenevät ja alueella kannustetaan päihteettömyyteen.

Toimenpide A) Tarjoamme tietoa päihteistä oikealla tavalla ja ikätasoisesti.

- Vanhemmille ja nuorille tarjottiin tietoa mm. vanhempainilloissa, verkkosivuilla ja oppitunneilla
- En jaksa- ja onks tää normaalia –verkkoauttamisen videot ja Onks tää normaali –chat –tarjosivat tietoa lapsille, nuorille ja perheille
- Omaperhe.fi kehittämisessä huomioitiin päihteet

Vastuu: Perhekeskusverkosto

Toimenpide B) Tiedostamme ehkäisevän ja matalan kynnyksen tuen tarpeen ja otamme käyttöön selkeät ja jaetut ohjauskäytännöt.

- Ohjautumista mietittiin vahvassa sivistys-sote-yhteistyössä
- Päijät-Hämeen alueellinen ehkäisevän työn koordinaatioryhmä kokosi säännöllisesti kuntien, hyvinvointialueen ja 3.sektorin toimijat, lisäksi perustettiin Mielenterveys ja päihteet - asiantuntijaryhmä
- Päijät-Hämeen hyvinvointialueella otettiin käyttöön yhtenäinen alle 25-vuotiaiden ehkäisyneuvonnan toimintamalli. Maksuttoman raskaudenehkäisyn sai kokeilun aikana yli 4500 nuorta
- Seksuaaliterveyden edistämiseksi ja seksitautitartuntojen ehkäisemiseksi toteutettiin sosiaalisen markkinoinnin kokeilu

Vastuu: LAPE-yhteistyöryhmä

Toimenpide C) Jaamme ja jalkautamme päihteiden käyttöön puuttumiseen yhteiset mallit kouluihin ja oppilaitoksiin (koko henkilökunta).

- Kunnissa jalkautettiin päihteidenkäyttöön puuttumisen malleja kouluihin ja oppilaitoksiin ammattilaisten verkostoissa ja osana perustyöhön kuuluvia kohtaamisia sekä osassa kunnista teemaviestinnän keinoin
- Muutamissa kunnissa lisättiin ammattilaisten osaamista varhaiseen puuttumiseen ja joissain päihteisiin liittyen

Vastuu: Alueellinen opiskeluhuollon yhteistyöryhmä (OOT)

Näin teimme vuosina 2022-2025

2/3

Tavoite - Nuorilla on näköaloja tulevaisuuteen, joka kannustaa pitämään huolta omista asioistaan.

Toimenpide A) Tarjoamme tukea ja apua elämänmuutoksissa.

- Ryhmätoimintaa ja yksilöohjausta tarjottiin elämänmuutostilanteissa
- Lahdessa perustettiin yli 16-vuotiaiden nuorten parissa tehtävän hyvinvointityön yhdyspintatoimijoiden työryhmä
- Mood Fest –tapahtuma järjestettiin syksyllä 2024

Vastuu: Perhekeskusverkosto / Kolmas sektori / Nuorisopalvelut

Toimenpide B) Mahdollistamme nuorille itselleen tärkeitä ja merkityksellisiä asioita ja tekemistä.

- Nuorten mielipiteitä kuultiin ja nuoria otettiin mukaan heitä koskevan toiminnan toteutukseen eri tavoin
- Toiveita kuultiin esimerkiksi lapsiparlamenttien ja nuorisovaltuustojen kautta
- Nuorten kerho-, harraste- ja leiritoimintaa järjestettiin monipuolisesti toiveiden perusteella

Vastuu: Perhekeskusverkosto / Nuorisopalvelut / Kolmas sektori / Kunnat

Toimenpide C) Tarjoamme nuorille tukea ja mahdollisuuksia kesätöihin.

- Kuntien, järjestöjen ja hyvinvointikuntayhtymän kesätyöpaikat työllistivät nuoria
- Kesätyöllistämisen tuki (esim. kesätyösetelit) auttoi työllistymistä

Vastuu: Hyvinvointialue / Kunnat

Näin teimme vuosina 2022-2025

3/3

Tavoite - Vahvistamme lasten ja nuorten tasapainoisen ja myönteisen ruoka- ja kehosuhteen rakentumista ja syömisen taitoa.

Toimenpide A) Tuemme lapsiperheiden säännöllistä ruokarytmiä sekä terveyttä edistäviä ja kestäviä ruokavalintoja.

- Suurimmassa osassa kouluista oli päivittäin kasvisvaihtoehto lounaalla
- Heinolassa koulutettiin energijuoma-agentteja ja toteutettiin agenttitoimintaa
- Neuvokas perhe -lähestymistapaa ja materiaaleja hyödynnettiin neuvolan vastaanotoilla satunnaisesti
- Ruokailurytmi huomioitiin suun terveydenhuollon terveystalennuksessa
- Ruokakasvatuksen menetelmiä (Neuvokas perhe – ruokakasvatus, Maistuva koulu, Sapere) hyödynnettiin alueella.

Vastuu: Perhekeskusverkosto (neuvola, kouluterveydenhoitajat)

Toimenpide B) Hyödynnämme varhaiskasvatuksen ja koulun ruokailun ja ruokakasvatuksen systemaattisessa arvioinnissa ja kehittämisessä nykytila.fi-verkkotyökalua.

- Nykytila.fi-arviointeja on tehty vuosien 2021-25 aikana 9/10 kunnassa yhteensä 139 kpl. Edistystä on tapahtunut kaikilla arvioinnin osa-alueilla.

Vastuu: Maakunnalliset ruokakasvatusverkostot / (varhaiskasvatus ja koulut)

Toimenpide C) Varmistamme lapsiperheille ruuan saatavuuden ja yhteisölliset ruokailumahdollisuudet.

- Ruokajakelut olivat merkittävä kanava ravinnon saamiseksi perheissä, joissa talous oli tiukalla
- Yhteisölliset ruokailut, esimerkiksi ryhmätoimintojen yhteydessä, toteutuivat joissain kunnissa
- Heikommassa asemassa oleville järjestettiin joissain kunnissa yhteisöllisiä ruokailumahdollisuuksia
- Varhaiskasvatuksen kasvatushenkilöstö ruokaili 90 %:sti yhdessä lasten kanssa syöden esimerkkinä samaa ruokaa lasten kanssa.

Vastuu: Syödään yhdessä -verkosto / Kuntien LAPE-ryhmät

LÄPILEIKKAAVAT TOIMINTA- PERIAATTEET

KUMPPANUUS

perustuu luottamukseen
ja toisen kunnioittamiseen.
Se mahdollistaa yhteistyön,
avoimen viestinnän sekä
yhdessä oppimisen
kulttuurin.

YHDENVERTAISUUS

kaiken toiminnan lähtö-
kohtana. Kaikille lapsille
ja nuorille turvataan tasa-
arvoiset elämisen
ja kasvamisen
mahdollisuudet.

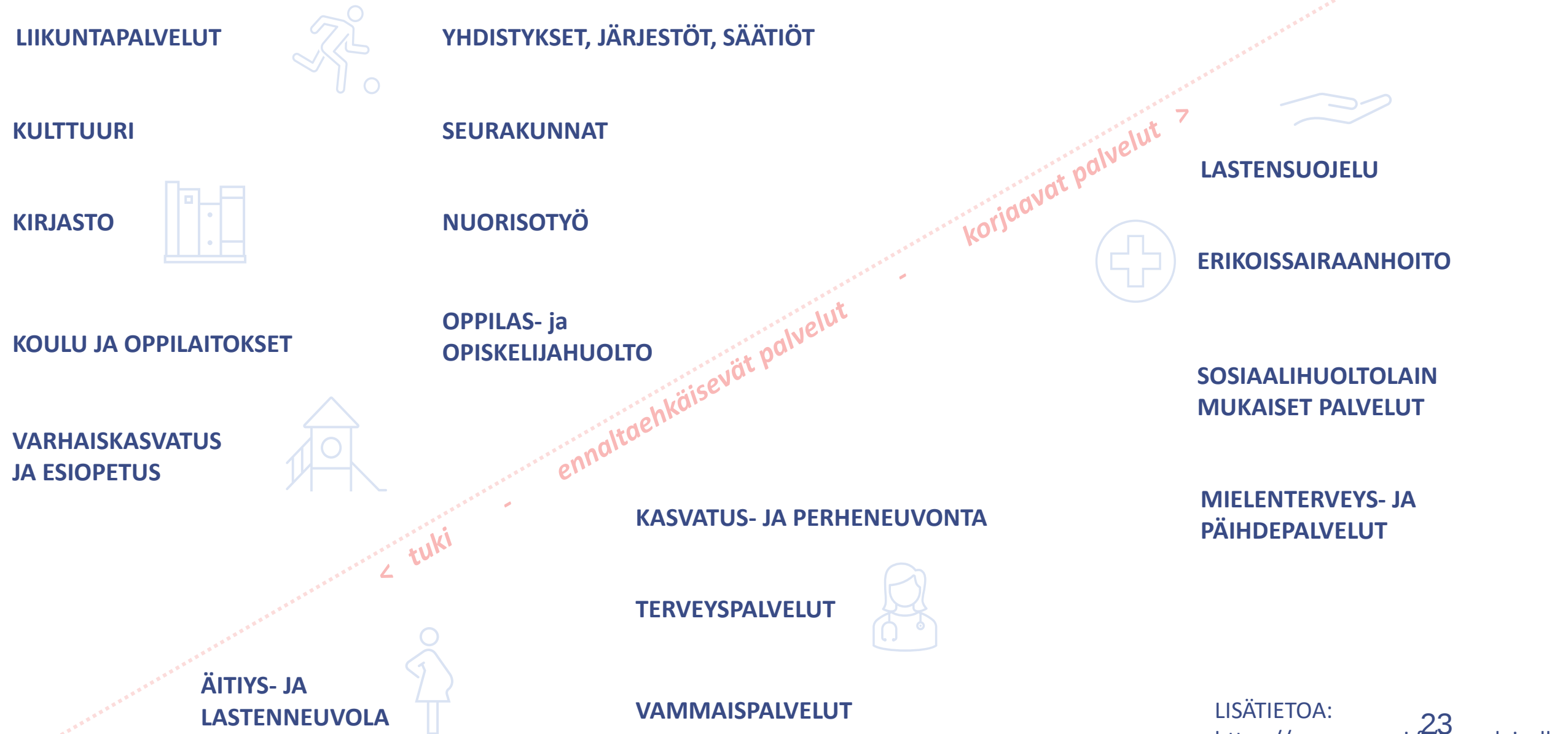
OIKEA-AIKAISUUS

tähtää ennen kaikkea
ongelmien ehkäisemiseen
ja entistä varhaisempaan
tukeen.

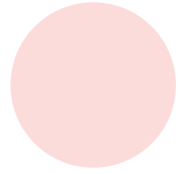
Päämääränämme
on **LAPSEN OIKEUKSIIN
JA TIETOO
PERUSTUVA
TOIMINTAKULTTUURI.**

Palveluita lapsiperheille

Huomioitava suunnitelmassa 2025-2029

- Sosiaalinen media lasten ja nuorten toimintaympäristönä ja osana elämää
- Lasten ja nuorten itsetuhoisuuden lisääntyminen ja kansallisessa vertailussa poikkeuksellisen korkea 18-24-vuotiaiden itsemurhakuolleisuus
- Lasten ja nuorten suorituspaineeisiin, itseohjautumisvaatimuksiin, tulevaisuuden epävarmuuteen, kiusaamiseen, pienituloisuuteen ja vanhempien uupumiseen liittyvä ahdistus ja masennus
- Neurokirjon lasten ja nuorten tarvitsema tuki kouluissa ja palveluissa moninaisten riskien vähentämiseksi
- Joillekin lapsille ja perheille kasaantuvat ongelmat, kokemus näkymättömyydestä, riittämättömästä tuesta ja epävarmuudesta
- Lasten ja nuorten mielenterveyden heikentyminen ja palvelujärjestelmän heikkous vastata tarpeisiin lisää merkittävästi työkyvyttömyyden uhkaa tulevaisuudessa
- Vuoden 2025 Kouluterveyskyselyn tulokset ovat käytettävissä syksyllä 2025

Päijät-Hämeen
hyvinvointialue